

Тетяна Швидка

докторка юридичних наук, доцентка,
доцентка кафедри господарського права
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого, адвоката
(Харків, Україна)

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-6152-2705>

Researcher ID: <http://www.researcherid.com/rid/AAF-6936-2021>

Raketa7770@gmail.com

УДК 346.546

КОДИФІКАЦІЯ КОНКУРЕНТНОГО ЗАКОНОДАВСТВА ЯК ШЛЯХ ДО ЙОГО МОДЕРНІЗАЦІЇ ТА РЕФОРМУВАННЯ

АНОТАЦІЯ. Конкурентна політика держави слугує складовою її економічної політики, яка має на меті оптимізувати діяльність ринків, стимулювати учасників ринку до змагання в умовах добросовісної конкуренції, захистити права споживачів, суб'єктів малого бізнесу тощо. Реалізація конкурентної політики можлива лише через застосування дієвих механізмів, за допомогою яких з'явиться можливість забезпечити здорове й безперервне функціонування ринкової економіки загалом. З огляду на це конкурентна політика держави і законодавство про економічну конкуренцію мають враховувати як вплив процесів глобалізації, що стирають автономію національних ринків, так і необхідність захисту національного товаровиробника. Проте нині ситуація законодавчого регулювання конкурентних відносин є доволі гострою, а багато питань залишається відкритими і потребують вирішення на законодавчому рівні. Ідеться, зокрема, про прогалини в самій структурі законодавства, його розгалужений характер; дефінітивні проблеми, як-от існування в конкурентному праві великої кількості оцінних понять, які не мають чіткого визначення ні на рівні законів України, ні на підзаконному нормативно-правовому рівні. Наявні також суттєві недоліки й у процесуально-правовому забезпеченні правозастосовної діяльності у сфері економічної конкуренції.

Спираючись на результати аналізу сучасного стану конкурентного законодавства, авторка наголошує, що чинні норми не лише застарілі, а й дуже розпорошені. Звісно, за таких умов уряд має наполегливо й плідно попрацювати, щоб їх систематизувати й кодифікувати. Будь-яка модернізація, а тим більше реформування, системи законодавчого забезпечення економічної конкуренції та осучаснення приписів деяких актів потребують насамперед концептуальної ясності щодо самої феноменології економічної конкуренції в умовах сьогодення, прогнозування напрямів її трансформації та розвитку, постановки чітких функціональних завдань стосовно перегляду характеру і змісту правового регулювання в означеній сфері. Усі ці та багато інших проблем мають бути вирішені при розробленні сучасної конкурентної політики держави.

Мета статті – довести необхідність систематизації всіх нормативно-правових актів у сфері конкурентного права за допомогою ухвалення низки кодифікованих актів – Конкурентного кодексу України, Конкурентного процедурного кодексу

України і Кодексу України про конкурентні правопорушення. Вказане має неабияке значення, оскільки дасть змогу узгодити всі норм конкурентного права, уніфікувати категоріальний апарат і термінологію, що використовується в конкурентному законодавстві, гармонізувати із нормами міжнародного права. Крім того, вкрай актуальним є створення оптимальної системи засобів і способів правового регулювання економічних відносин поряд із застосуванням організаційно-господарських механізмів.

Ключові слова: конкурентне право; конкурентне законодавство; кодифікація; систематизація; кодекс; відносини у сфері конкуренції; відповідальність.

Аналіз сучасного конкурентного законодавства дає можливість стверджувати, що воно досить мінливе, що пояснюється необхідністю його постійного осучаснення у зв'язку зі змінами у навколишньому світі, зокрема з появою нових ринків і сфер, прискоренням процесів глобалізації, євроінтеграції тощо. Сказане стосується і України. Так, незважаючи на майже тридцятирічну історію розвитку конкурентного законодавства України та сформовану систему антимонопольних органів держави, можемо констатувати, що рівень конкурентності господарської діяльності в національній економіці залишається низьким, а реалізація конкурентної політики малоефективною.

Додамо, що вагомість проблеми, обраної для дослідження у межах цієї статті, підтверджується тим, що її вивчали у своїх працях такі вчені, як О. Бакалінська, О. Безух, С. Валітов, Ю. Журик, Н. Корчак, В. Полюхович, К. Смирнова, С. Шкляр та ін.

Враховуючи сучасний стан конкурентного законодавства України, розвиток економіки, прискорення процесів глобалізації та євроінтеграції, велику кількість запропонованих сьогодні змін до чинного законодавства, вважаємо за необхідне провести термінову ревізію й систематизацію нормативних актів про захист економічної конкуренції.

Мета дослідження – довести необхідність систематизації всіх нормативно-правових актів у сфері конкурентного права за допомогою ухвалення низки кодифікованих актів – Конкурентного кодексу України, Конкурентного процедурного кодексу України і Кодексу України про конкурентні правопорушення. Крім того, вкрай актуальним є створення оптимальної системи засобів і способів правового регулювання економічних відносин поряд із застосуванням організаційно-господарських механізмів.

Розвиток ринкової економіки потребує здорової конкуренції, яка має стати чинником підвищення конкурентоспроможності національної економіки. Проте не все так на практиці. Нашій країні, як відомо, притаманні високий рівень олігархізації національної економіки, значні масштаби тіньової економіки й корупції тощо. Крім того, для українського суспільства став традиційним вплив олігархічних структур на функціонування

державного апарату. Така ситуація, звісно, невлаштовує суспільство, бізнес-середовище, державу і вимагає реформування національного конкурентного законодавства, віднайдення дієвих і продуктивних методів регулювання. Водночас усе більшої гостроти набувають питання захисту національного товаровиробника та його виходу на міжнародні ринки із конкурентоздатною продукцією.

Спираючись на наведене, можемо сміливо стверджувати, що будь-яка модернізація, а тим більше реформування системи законодавчого забезпечення економічної конкуренції та осучаснення приписів деяких актів потребують насамперед концептуальної ясності щодо самої феноменології економічної конкуренції в умовах сьогодення, прогнозування напрямів її трансформації та розвитку, постановки чітких функціональних завдань стосовно перегляду характеру і змісту правового регулювання в означеній сфері. Ці та багато інших проблем мають бути вирішені при розробленні сучасної конкурентної політики держави¹.

Еволюціонування української економіки, забезпечення сфер господарювання, рівень захищеності бізнесу на пряму залежать від реалізації конкурентної політики держави й забезпечення економічної конкуренції як всередині країни, так і на зовнішніх ринках. За таких умов особливої уваги потребують зовнішня і внутрішня політика держави, бо саме їх напрями визначають основні пріоритети, вектори, стратегію й тактику розвитку галузей і сфер економіки. Звісно, щоб досягти цього, передусім варто розробити і прийняти державну конкурентну політику (стратегію), бо саме в ній, як правило, закріплюються основні завдання. Як показує аналіз висловлювань і думок науковців, нині архіважливим є вжиття комплексу заходів із формування ефективного конкурентного середовища, удосконалення правил конкуренції, так би мовити, правил гри, впровадження сучасних методів державного регулювання діяльності суб'єктів природних монополій, зменшення частки монопольного сектору в економіці України, що дасть змогу вживати заходів із захисту і підтримання конкуренції, розвитку її інституційного забезпечення. Усе це слід розглядати як першочергові завдання і перспективу. Однак серед головних завдань, що постають перед урядом при реалізації конкурентної політики, першочерговими є подолання олігархічної моделі економіки, боротьба з корупцією і тіньовою економікою, захист малого та середнього бізнесу, сприяння зниженню бар'єрів на ринку, забезпечення прозорого механізму публічних закупівель і дотримання принципу змагальності, що повною мірою відповідає реаліям сьогодення, а отже, має бути закріплено на законодавчому рівні.

¹ Т. Швидка, *Економічна конкуренція: сучасний стан законодавчого забезпечення та перспективи його модернізації* (Право 2020) 376.

Звісно, за такої ситуації видається цілком виправданим те, що сьогодні конкурентне законодавство постійно оновлюється, а точніше – робляться спроби внести зміни до існуючих законів України у сфері регулювання економічною конкуренцією. Прикладами новацій можуть бути проекти таких законів України, як “Про внесення змін до деяких законів України щодо конкуренційно-антимонопольної реформи”², “Про внесення змін до Закону України ‘Про Антимонопольний комітет України’ та деяких інших законодавчих актів України щодо вдосконалення системи органів Антимонопольного комітету”³, “Про внесення змін до Закону України ‘Про Антимонопольний комітет України’ щодо збільшення кількості державних уповноважених та забезпечення роботи органу оскарження”⁴, “Про внесення змін до Закону України ‘Про Антимонопольний комітет України’ щодо державних уповноважених і приведення норм закону у відповідність до Конституції України”⁵, “Про внесення змін до деяких законодавчих актів у сфері антимонопольної політики, деолігархізації та забезпечення добросовісної конкуренції”⁶, “Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо вдосконалення діяльності Антимонопольного комітету України”⁷ тощо.

Зважаючи на велику кількість новацій і запропонованих змін до законодавства, питання його реформування перебуває у центрі уваги науковців – представників різних сфер. Зокрема, їхній аналіз було здійснено В. Полуховичем у циклі статей щодо реформування конкурентного законодавства. Підтримуючу думку В. Полуховича з приводу доцільності внесення змін щодо запровадження нового органу Антимонопольного комітету України (далі – АМКУ) – уповноваженого з розгляду скарг про порушення законодавства у сфері публічних закупівель, що дасть змогу зняти навантаження з Колегії АМКУ з розгляду скарг про порушення у сфері публічних закупівель, а також впровадження дієвого механізму

² Проект Закону про внесення змін до деяких законів України щодо конкуренційно-антимонопольної реформи від 14 січня 2020 р. № 2730 <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=67870> (дата звернення: 14.11.2021).

³ Проект Закону про внесення змін до Закону України “Про Антимонопольний комітет України” та деяких інших законодавчих актів України щодо вдосконалення системи органів Антимонопольного комітету від 27 лютого 2020 р. № 3132 <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=68260> (дата звернення: 14.11.2021).

⁴ Проект Закону про внесення змін до Закону України “Про Антимонопольний комітет України” щодо збільшення кількості державних уповноважених та забезпечення роботи органу оскарження від 2 липня 2020 р. № 3779 <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc6_current_main?id=&pid069=232> (дата звернення: 14.11.2021).

⁵ Проект Закону про внесення змін до Закону України “Про Антимонопольний комітет України” щодо державних уповноважених і приведення норм закону у відповідність із Конституцією України від 20 липня 2020 р. № 3779-1 <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=69567> (дата звернення: 14.11.2021).

⁶ Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів у сфері антимонопольної політики, деолігархізації та забезпечення добросовісної конкуренції від 18 вересня 2020 р. № 4122 <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?id=&pf3511=69991> (дата звернення: 14.11.2021).

⁷ Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення діяльності Антимонопольного комітету України від 27 квітня 2021 р. № 5431 <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?id=&pf3511=71771> (дата звернення: 14.11.2021).

залучення відповідних підрозділів правоохоронних органів для проведення виїзних перевірок, виїмки матеріальних доказів тощо. Зауважимо, що вважаємо за доцільне уточнити випадки обов'язкового залучення відповідних підрозділів правоохоронних органів, порядок взаємодії, передбачити відповідні джерела фінансування таких робочих заходів⁸.

Продовжуючи висвітлення питання, відзначимо, що реформування конкурентного законодавства, на нашу думку, повинно відбуватися не просто завдяки внесенню змін до існуючих законів, а й завдяки систематизації у формі кодифікації. Через те, що конкурентне законодавство має доволі розгалужений характер, можемо сміливо вести мову про відсутність системності законодавства з питань конкуренції. Вважаємо, що це є ще одним вагомим аргументом на користь важливості й доцільності проведення саме його кодифікації. Як уже відзначалося, завдяки цьому з'явиться можливість більш чітко й повно врегулювати питання економічної конкуренції, що, як відомо, відіграють визначну роль у суспільстві з ринковими відносинами.

У контексті наведеного варто нагадати, що систематизація – це діяльність щодо приведення нормативно-правових актів у цілісну, узгоджену систему. Отже, для виконання завдання із забезпечення нормального функціонування всього механізму правового регулювання, яке стоїть перед державою, вона необхідна, бо саме всі його елементи можуть успішно діяти лише в єдності. Вважаємо за доцільне навести думку Р. Кабриака, який переконаний, що результати систематизації слугують певним загальнокультурним досягненням. Як відзначає науковець, вони – “продукт історичного і культурного розвитку суспільства”, який володіє значним політичним і соціальним потенціалом⁹. Зазначимо, що представники теорії права виокремлюють три види систематизації законодавства, а саме: інкорпорацію, консолідацію, кодифікацію.

Так, *кодифікацію законодавства* слід розглядати як вид систематизації. Проте головним є те, що її основною метою є перероблення у процесі нормотворчості і зведення норм права, які закріплені в різних актах, у новий єдиний документ, який логічно побудований, узгоджений, тобто розроблений з урахуванням наукових принципів.

Безперечно, слід погодитися із твердженням, що поєднання в дефініції таких рис кодифікації, як упорядкування й оновлення законодавства, дає змогу визначити її як найбільш досконалу, вищу форму правотворчості¹⁰.

⁸ В Полюхович, ‘Перспективи вдосконалення законодавства про захист економічної конкуренції (з практики законоутворення)’ (2020) 10 Підприємництво, господарство і право 55.

⁹ Кабриак Реми, *Кодифікації* (пер с фр, Статут 2007) 26.

¹⁰ Є Гетьман, ‘Кодифікація законодавства України: поняття, особливості, види’ (автореф дис канд юрид наук, 2010) 20.

Вказане набуває неабиякого значення в контексті того, що саме кодифіковані акти слугують певним фундаментом, на якому будується нове законодавство, оскільки завдяки їх розробленню і прийняттю впорядковується нормативно-правовий масив, вирішуються наявні суперечності, ліквідуються прогалини, узгоджується правовий категоріальний апарат, забезпечується термінологічно-мовна єдність у межах конкретної галузі. Крім того, завдяки кодифікації чинне законодавство не лише впорядковується, а й удосконалюється, а це, зі свого боку, дає поштовх проведенню наукових досліджень відповідної галузі. З огляду на це сам факт ухвалення кодексів – це свідчення високого рівня розвитку юридичної науки і законодавчої техніки, стабільності системи законодавства, національної правової системи загалом, оскільки вони, як правило, діють протягом багатьох років.

Як справедливо відзначає Д. Задихайло, арсенал законодавчої техніки при формуванні нормативно-правового середовища в будь-якому випадку є універсальним інструментом, бо за його допомогою конструюються ті засоби й механізми, що мають бути адекватними завданням і масштабу господарсько-правового регулювання. Крім того, на переконання науковця, завдяки комбінуванню таких засобів і механізмів встановлюються відповідні правові режими господарювання, що набувають галузевої, територіальної або іншої якісно-предметної локалізації в загальній сфері правового господарського порядку. У контексті наведеного на окрему увагу заслуговує теза про те, що в господарському законодавстві саме завдяки застосуванню різних специфічних комбінацій засобів і механізмів господарсько-правового регулювання відбувається процес подальшої предметної спеціалізації¹¹.

З огляду на тему і мету публікації доречно зупинитися на пропозиції Ю. Журика, який проводив наукові дослідження в цій сфері. Вона полягає в тому, що необхідно ухвалити Конкурентний кодекс, який міститиме загальну й особливу частини¹².

Проте, на наше переконання, обмежитися одним Конкурентним кодексом, поєднавши у ньому норми матеріального і процедурного права, не вдасться. На нашу думку, більш доцільним стане ухвалення трьох кодексів – *Конкурентного кодексу України, Конкурентного процесуального кодексу України і Кодексу України про конкурентні правопорушення*. З детальними моделями запропонованих кодексів можна ознайомитися у монографії “Економічна конкуренція: сучасний стан законодавчого забезпечення та перспективи його модернізації”¹³. Зупинимось на аргументації доцільності ухвалення такої тріади кодексів.

¹¹ Д. Задихайло, *Господарсько-правове забезпечення економічної політики держави* (Юрайт 2012) 68.

¹² Ю. Журик, ‘Джерела антимонопольно-конкурентного права України’ (2014) 13 Приватне право і підприємництво 160–4.

¹³ Швидка (н 1).

Конкурентний кодекс України слід розробляти як систематизований нормативно-правовий акт, в якому знайшли б відображення: конституційні основи правопорядку у сфері конкурентних правовідносин в Україні, загальні принципи, предмет регулювання і сфери застосування, головні засади функціонування АМКУ, його завдання, повноваження, порядок обрання голови, членів та інші норми, які сьогодні закріплені Законом України “Про Антимонопольний комітет України”¹⁴, унормований процес дотримання конкурентності при публічних закупівлях, зокрема й оскарження порушень при публічних закупівлях і дотримання принципів державної допомоги.

При його розробленні треба пам’ятати, що мета – це правове забезпечення захисту економічної конкуренції, визначення основних органів у сфері конкурентних правовідносин й узагальнення норм, що регулюють конкурентні відносини. Цей Кодекс, як і інші, запропоновані нами, мають складатися із загальної та особливої частин.

До *Загальної частини* Конкурентного кодексу України треба включати основні положення і терміни; норми, що стосуються учасників відносин конкуренції, предмета регулювання, підстави розмежування добросовісної й недобросовісної конкуренції. Обов’язково мають бути визначені державна політика у сфері захисту економічної конкуренції, поняття і структуру АМКУ, його повноваження, завдання, статус, виключна компетенція тощо.

Особлива частина може містити окремі розділи, присвячені: монопольному (домінуючому) становищу суб’єктів господарювання (зокрема, формам домінування, механізмам визначення монопольного (домінуючого) становища, механізмам й заходам обмеження монополізму; регулюванню сфер, де діють суб’єкти природних монополій (у ньому мусять знайти відображення державне регулювання, механізм формування і повноваження національних комісій природних монополій, відповідальність за порушення у цих сферах тощо); визначенню умов дотримання конкуренції при наданні державної допомоги суб’єктам господарювання, повноваженням АМКУ як уповноваженого органу щодо контролю за наданням державної допомоги, формам і допустимості державної допомоги; державному регулюванню й контролю у сфері публічних закупівель; контролю за концентрацією й узгодженими діями. Як нами було доведено, усі норми Кодексу мають не лише розкривати теоретичну сутність окреслених питань, а й визначати зміст й основні теоретичні аспекти.

Отже, завдяки ухваленню Кодексу, що розглядається, можна (і сподіваємося, що це вдасться) систематизувати й згрупувати норми, спираючись на які регламентуються правовідносини у сфері економічної

¹⁴ Про Антимонопольний комітет України : Закон України від 26 листопада 1993 р. № 3659-ХІІ. *Відомості Верховної Ради України*. 1993. № 50. Ст. 472.

конкуренції і які, як відзначалося, нині закріплені в законах України “Про захист економічної конкуренції”¹⁵, “Про публічні закупівлі”¹⁶, “Про Антимонопольний комітет України” та інших нормативно-правових актах.

Наступним важливим кодифікованим актом у сфері конкурентного законодавства має стати Конкурентний процедурний кодекс України.

Зауважимо, що в Україні у 2002 р. Кабінет Міністрів України схвалив Концепцію Конкурентного процесуального кодексу України, проте до сьогодні такого акта не було розроблено й ухвалено, а більшість процедурних питань вирішується, спираючись на приписи підзаконних нормативно-правових актів¹⁷.

Крім того, нині багато процедурних моментів у сфері розгляду справ про порушення конкурентного законодавства залишаються відкритими. З огляду на це вони стають предметом законопроектів щодо внесення змін до Закону України “Про Антимонопольний комітет України” і низки підзаконних нормативно-правових актів, які деталізують процедурну діяльність АМКУ, що перебувають на етапі обговорення, вдосконалення, розроблення. Актуальними сьогодні є питання строків, зокрема, строку розслідування справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції, і строку, на який може бути продовжено розслідування таких справ, строків проведення перевірок про нову державну допомогу, а також взаємодії із правоохоронними органами, доступу до інформації при перевірках, доказів, їх допустимості й можливості вилучення.

Не менш актуальним сьогодні є питання притягнення до відповідальності за порушення конкурентного законодавства, а саме механізму визначення і розрахунків штрафів залежно від наслідків, і застосування норм стосовно пом'якшення або обтяження відповідальності.

Продовжуючи висвітлення питання, зазначимо, що визначення (через наведення чіткого переліку, характеристик) конкурентних правопорушень і розмежування різних їх видів має стати предметом регулювання окремого Кодексу про конкурентні правопорушення, норми якого будуть присвячені унормуванню суспільних правовідносин у сфері захисту економічної конкуренції і захисту від недобросовісної конкуренції.

Завданнями цього Кодексу мають стати охорона прав у сфері економічної конкуренції, прав та інтересів підприємств, установ, організацій, встановлення правопорядку, зміцнення законності, запобігання правопорушенням, відповідальність перед суспільством.

¹⁵ Про захист економічної конкуренції: Закон України від 11 січня 2001 р. № 2210-III. *Відомості Верховної Ради України*. 1999. № 12. Ст. 64.

¹⁶ Про публічні закупівлі: Закон України від 25 грудня 2015 р. № 922-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 9. Ст. 89.

¹⁷ Про схвалення Концепції Конкурентного процесуального кодексу України: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 18 березня 2002 р. № 145-р <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/145-2002-%D1%80#Text>> (дата звернення: 14.11.2021).

Кодекс про конкурентні правопорушення повністю описуватиме кожне правопорушення у сфері конкурентних правовідносин, його склад (на кшталт складу злочину у кримінальному праві: суб'єкт, об'єкт, суб'єктивна сторона й об'єктивна сторона) і визначатиме відповідальність, передбачену за вчинення такого діяння.

Загальна частина цього Кодексу має включати: трактування поняття “конкурентне правопорушення”; його суб'єкт і об'єкт; відповідальність, передбачену за різного роду діяння, її види, умови пом'якшення або звільнення від відповідальності, а також перелік обставин, які її обтяжують. Це дуже актуально, оскільки нині відсутні визначення складів конкурентних правопорушень стосовно захисту як від економічної, так і від недобросовісної конкуренції.

Особлива частина має містити визначення поняття “відповідальність”, умови її застосування. Щодо її видів наголосимо, що поряд із відповідальністю у виді штрафу, мають бути передбачені також “вилучення товарів із неправомірно використаним позначенням і копій виробів іншого суб'єкта господарювання”; “офіційне спростування за рахунок порушника поширених ним неправдивих, неточних або неповних відомостей”; “відшкодування шкоди”; “адміністративна відповідальність посадових осіб та інших працівників суб'єктів господарювання, органів влади, органів місцевого самоврядування, органів адміністративно-господарського управління й контролю”.

Наша пропозиція ґрунтується на тому, що сьогодні тема відповідальності є актуальною не тільки з погляду теоретичного аспекту розрахунку штрафів, а й із позицій практичного застосування і притягнення порушників до відповідальності, співрозмірної зі шкодою, як, до речі, і питання розмежування відповідальності у сфері конкуренції, передбаченої спеціальними законами, і відповідальності, притягнення до якої відбувається згідно з Кодексом України про адміністративні правопорушення, тобто господарсько-правової відповідальності суб'єктів господарювання і посадових осіб, а також органів державної влади, місцевого самоврядування тощо.

Висновки. Аналіз сучасного стану конкурентного законодавства дає підстави стверджувати, що чинні норми є не лише застарілими, а й дуже розгалуженими. Звісно, за таких умов перед урядом постає питання їх унормування у формі систематизації та кодифікації.

Якщо розглядати конкурентне право як підгалузь господарського права, то варто відзначити, що вона структурується у вигляді цілої низки відносно автономних інститутів, якими є інститут економічної конкуренції, інститут природних монополій, інститут недобросовісної конкуренції, інститут обмеження монополізму й економічної концентрації, інститут відповідальності за конкурентні правопорушення, інститут суб'єктів

організаційно-господарських повноважень у конкурентній сфері тощо. Крім того, між правовою природою і правовою спрямованістю цих інститутів (регулююча, правоохоронна, процедурна) існує суттєва різниця. Таким чином, за цієї ситуації при вдосконаленні конкурентного законодавства України оптимальним варіантом уявляється його кодифікація у вигляді низки кодексів, кожен із яких регламентуватиме гомогенні за своєю природою відносини.

Як нами підтверджено, кодифікація повинна відбуватися в декілька етапів, за допомогою ухвалення Конкурентного кодексу України, Конкурентного процесуального кодексу України і Кодексу України про конкурентні правопорушення, у якому буде приділена увагу складу кожного правопорушення, зазначено обтяжуючі й пом'якшуючі обставини. Крім того, сподіваємося, що нам вдалося обґрунтувати доцільність передбачення у кожному з них Загальної й Особливої частин.

Сподіваємося, що розроблені макети кодифікованих актів конкурентного законодавства, де визначені головні структурні й змістовні аспекти, у подальшому при законотворчій діяльності можна використати як основу. З макетами кодексів можна ознайомитися у монографії “Економічна конкуренція: сучасний стан законодавчого забезпечення та перспективи його модернізації”.

Проте постає питання співвідношення цих кодексів і Господарського кодексу України (далі – ГК України). Зауважимо, що за такого підходу до кодифікації у системі господарських відносин ГК України залишиться базовим нормативно-правовим актом, тобто у разі ухвалення цих кодексів його функціональна роль ніяк не заперечується. Така позиція зумовлена тим, що, на наше переконання, ГК України слід віддати більш політико-правову функцію, ніж функцію безпосереднього регулятора господарських відносин у певних галузях і сферах господарювання. Він має забезпечити термінологічну єдність, однаковість у використанні і дотриманні положень господарського права, принципів господарювання тощо.

З огляду на це у ГК України мають знайти відображення ключові аспекти відповідальності за господарські правопорушення, тобто елементний склад такого правопорушення, заходи відповідальності, мета їх вжиття, визначення поняття “попередження” (діяльність у сфері попередження, санкції тощо). Водночас Кодекс України про конкурентні правопорушення має закріплювати конкретний вид відповідальності й умови притягнення до неї, враховуючи обставини, що її пом'якшують або обтяжують.

На нашу думку, в умовах сьогодення вкрай актуальним все ж таки залишається і питання визначення складу правопорушення, зокрема його суб'єктивної сторони. Його вирішення набуває неабиякого значення з огляду на дискусійний характер. Зауважимо, що в цьому випадку ми не можемо діяти за аналогією із кримінальним правом і вести мову про

Тетяна Швидка

кримінальну відповідальність юридичної особи, проте юридична особа має законних представників, які приймають вольові рішення.

Отже, будь-який вид юридичної відповідальності, усі склади мають отримати чітке законодавче визначення. Ба більше, важливого значення набуває і процесуальна складова цього питання, тобто реальне застосування санкцій до порушників.

REFERENCES

Bibliography

Authored books

1. Zadykhailo D, *Hospodarsko-pravove zabezpechennia ekonomichnoi polityky derzhavy* (Iurait 2012) (in Ukrainian).
2. Shvydka T, *Ekonomichna konkurentsii: suchasnyi stan zakonodavchoho zabezpechennia ta perspektyvy yoho modernizatsii* (Pravo 2020) (in Ukrainian).

Edited and translated books

3. Kabriyak Remi, *Kodifikatsii* (per s fr, Statut 2007) (in Russian).

Journal articles

4. Poliukhovych V, 'Perspektyvy vdoskonalennia zakonodavstva pro zakhyst ekonomichnoi konkurentsii (z praktyky zakonoutvorennia)' (2020) 10 *Pidpriemnytstvo, gospodarstvo i pravo* 55 (in Ukrainian).
5. Zhuryk Yu, 'Dzherela antymonopolno-konkurentnoho prava Ukrainy' (2014) 13 *Pryvatne pravo i pidpriemnytstvo* 160–4 (in Ukrainian).

Theses

6. Hetman Ye, 'Kodyfikatsiia zakonodavstva Ukrainy: poniattia, osoblyvosti, vydy' (avtoref dys kand yuryd nauk, 2010) (in Ukrainian).

Tetiana Shvydka

CODIFICATION OF COMPETITIVE LEGISLATION AS A WAY TO ITS MODERNIZATION AND REFORM

ABSTRACT. The competition policy of the state is a component of its economic policy, which aims to optimize the activities of markets, encourage market participants to compete in conditions of fair competition, protect the rights of consumers, small businesses and more. The implementation of competition policy is possible only through the use of effective mechanisms through which it will be possible to ensure the healthy and smooth functioning of the market economy as a whole. Taking account of it, the competition policy of the state and the legislation on economic competition should be considered as the impact of globalization processes, which erase the autonomy of national markets, and the need to protect the national producer. However, today the situation of legislative regulation

of competition is quite acute, and many issues remain open and need to be addressed at the legislative level. It deals, in particular, gaps in the very structure of legislation, its branched nature; definitive problems, such as the existence in competition law of a large number of valuation concepts that do not have a clear definition either at the level of laws of Ukraine or at the secondary legal level. There are also significant shortcomings in the procedural and legal support of law enforcement activities in the field of economic competition.

Based on the results of the analysis of the current state of competition law, the author emphasizes that the current rules are not only outdated but also very scattered. Of course, under such conditions, the government must work hard and fruitfully to systematize and codify them. Any modernization, let alone reform, of the system of legislative support of economic competition and modernization of the provisions of some acts require first of all conceptual clarity about the very phenomenology of economic competition in today's conditions, forecasting its transformation and development, setting clear functional tasks for character review and the content of legal regulation in this area. All these and many other problems must be solved in developing a modern competition policy of the state.

In writing this article, the aim was to prove the need to systematize all regulations in the field of competition law by adopting a number of codified acts – the Competition Code of Ukraine, the Competition Procedure Code of Ukraine and the Code of Ukraine on Competition Offenses. This is very important because it will harmonize all the rules of competition law, unify the categorical apparatus and terminology used in competition law, harmonize with the rules of international law. In addition, it is extremely important to create an optimal system of means and methods of legal regulation of economic relations, along with the use of organizational and economic mechanisms.

KEYWORDS: competition law; competition law; codification; systematization; code; relations in the field of competition; responsibility.